

ופרכינן: מאי שנא הכא [במתניתין] דקתני: "האומר לחבירו ולא קתני "האומר לשלוחו".

ומאי שנא התם [לעיל בפרק האיש מקדש] טז-א דקתני: האומר לשלוחו: "צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני", והלך וקדשה במקום אחר, אינה מקודשת, ולא קתני "האומר לחבירו"?

כלומר, מדוע כאן שנה התנא בלשון "האומר לחבירו", דמשמע שלא שלחו במיוחד לשם

ותנא בתוספתא על דין זה: מה שעשה השליח, אכן עשוי הוא, ורשאי השליח לכנוס את אותה אשה, (5) אלא שנהג בו [עם המשלח] (6) מנהג רמאות, כי אם היה נוהג בדרך הישרה, היה עליו לומר לו שעתיד הוא לקדש אותה לעצמו ואינו הולך בשליחותו. (7)

ותנא דידן [דמתניתין] אף הוא סבור כמו התוספתא, כי "הלך" נמי דקתני במתניתין, הלך ברמאות הוא. (8)

לעצמו, הרי זו מקודשת לשליח, ואסור לעשות כן, וכל העושה דבר זה וכיוצא בו בשאר דברי מקח וממכר נקרא רשע.

ובפשוטו משמע בדעת הרמב"ם שאף השליח שקידש את האשה לעצמו נקרא רשע, וכן כתב ה"בית שמואל" [לה כ] אף על פי שבברייתא אמרו שנהג מנהג רמאות ולא אמרו שהוא נקרא רשע.

וכתב ה"חתם סופר" [שם] שהרמב"ם למד כן ממה שמבואר להלן נט א שעני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה נקרא "רשע". אבל לדעת רוב הפוסקים המשלח אינו נחשב כ"מהפך בחררה", ואינו נקרא רשע [וכן כתב בשלחן ערוך לה ט] וב"נודע ביהודה" [שם] כתב שמה שקראו ברמב"ם "רשע" אינו מדין "עני המהפך בחררה", אלא משום שהרמב"ם סובר: "רמאי" היינו "רשע", ראה שם.

ויש מן האחרונים שכתבו בדעת הרמב"ם, שהשליח אינו "רשע" ומה שכתב הרמב"ם שנקרא "רשע" מתייחס רק לדברי מקח וממכר.

8. כלומר, לשון "הלך" במשנה, מלמד אותנו שהוא הלך בדרך הרמאיין. ובאחרונים הקשו הרי לעיל נ א קתני: האומר לשלוחו צא וקדש לי

ולפי זה יתפרש לשון המשנה כך: בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה, אף אם שניהם — המקדשים כהנים, היות ואביה ישראל. וכן בת כהן לא תאכל בתרומה אם אחד משני המקדשים הוא ישראל, אבל בת כהן לכהן — אם שניהם כהנים, תאכל בתרומה.

5. ולא קונסים אותו שלא יכנוס — ריטב"א.

6. ברשב"א משמע שגרס אלא שנהג בה מנהג רמאות, וראה שם בציון 7.

7. א. ב"נודע ביהודה" [תנינא אבן העזר סימן עא עב] כתב שהרמאות היא במה שלא קיים את שליחותו, ולא במה שקידש אותה לעצמו, ראה שם וב"תורת אבירים" אות יא.

וב"חתם סופר" [בבא בתרא כא ב ד"ה ובקידושין] נראה שהרמאות היא במה שקידש אותה לעצמו.

וה"מקנה" [לקמן נט א] כתב שאף אם לא הבטיח השליח לעשות שליחותו, אלא שמע את בקשתו ושתק, הוי רמאי, וראה בהערות שם.

ב. הרמב"ם [אישות פרק ט הלכה יז] כתב: העושה שליח לקדש לו אשה, והלך וקידשה